

Vesna DEŽELJIN

Filozofski fakultet, Odsjek za talijanistiku
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

ODAKLE SMO POSUDILI *RIZALIT*

Na temelju izvora želi se pokazati da je riječ *rizalit*, izvorno talijanska, ušla u hrvatski jezik preko njemačkog jezika. Stoga ovaj rad valja shvatiti kao želju da se isprave hrvatski izvori koji napominju da je ta riječ talijanska posuđenica, a istodobno potpuno prešućuju značajno i odlučujuće posredništvo njemačkog jezika zbog kojega je ta riječ u hrvatskom germanizam.

0. Lingvističke promjene očituju se na planu izraza i na planu sadržaja. U etimologiji su glasovne promjene (koje pogađaju označitelja) djelomično pretpostavljive, dok se one koje se odnose na označeno, na značenje, ne moraju dogoditi.

0.1. Razmišljajući o stranim riječima u vlastitom jeziku obično nas zanima odakle nam je neka riječ pristigla. Ako je prijelaz bio izravan, jezik davatelj će se ogledati u fonetskom liku te riječi. No, ako taj put nije bio pravocrtan, lik riječi jamačno će zrcaliti filter kroz koji je ona prošla na svome putu, pa nas tada, osim ishodišta (*etymologia remota*) podjednako, i još više, zanima i neposredni jezik davatelj (*etymologia proxima*).

1. Nedostatak druge informacije, nužne za poznavanje "povijesti riječi"¹, očituje se kod riječi *rizalit* koja, prema izvorima na raspolaganju, u hrvatski jezik dolazi izravno iz talijanskog. Evo što kažu ti izvori.

1.1.1. *Leksikon Minerva* (1936), s.v. *rizalit* (po. tal.) jače istaknut dio građevine (spram glav. ploštine).

1.1.2. *Opća enciklopedija*, s.v. *rizalit* (tal. *risalto*, 'izbočina'), u arhitekturi, posebno istaknuti dio ravne plohe zida. Rizaliti obično dolaze na fasadama, a svrha im je izrazito dekorativna.

---

¹ Termin "povijest riječi" upotrijebio je A. Zamboni (1976: 39) govoreći o ciljevima svakog etimološkog istraživanja.

1.1.3. Klaić (1990), s.v. *rizalit*, tal. (*risaltare* – isticati se, stršiti, udarati u oči), jače istaknuti dio fasade na zgradi, izbočina, istak.

1.1.4. *Hrvatski opći leksikon* (1996), s.v. *rizalit* (tal), arhit. posebno istaknuti dio ravne plohe zida; obično dolazi na fasadi i ima dekorativnu funkciju.

1.2. Pročitavši bilo koje od objašnjenja, prosječni poznavatelj talijanskog jezika jamačno će se prisjetiti uobičajenih talijanskih riječi *risalire*, *risalito* (obje su prefiksom *ri-* izvedene, prva od glagola *salire*, a druga od prošlog participa toga glagola) ili citiranih *risalto* i *risaltare* (također izvedenica pomoću istoga prefiksa od *salto*, *saltare*). No, zbog izgovora u hrvatskom, neprihvatljiva je tvrdnja da je ta posuđenica ušla u naš jezik iz talijanskog, poglavito iz njegovoga standardnoga varijeteta, u kojemu se grafem *s* (u navedenim *risalire*, *risalito*, *risalto*, *risaltare*) izgovara kao bezvučni alveolarni frikativ. Podjednako je mala vjerojatnost da je u posredovanju te riječi sudjelovao neki substandardni sjevernotalijanski idiom (venetski, kao najbliži sjevernim hrvatskim idiomima) u kojima je učestala pojava ozvučenja međuvokalskih okluziva i frikativa /s/. Naime, ni u jednom sjevernotalijanskom dijalektu (a dakako niti u standardnom talijanskom) ozvučenje se nikada ne ostvaruje na morfemskoj granici, a to je upravo slučaj kod sve četiri riječi (*risalire*, *risalito*, *risaltare*, *risalto*²).

1.2.1. Provjerimo li ipak rječnike talijanskih sjevernih dijalekata³ uvjerit ćemo se da u njima ne postoji neki [*rizalito], pa smo time potpuno isključili njihovo posredovanje. Proizlazi da *risalto*, u usporedbi s hrvatskim *rizalit*, nije nipošto do nas došao pravocrtno.

2. Sumnju u pravocrtnost puta potkrepljuju dva rječnika rumunjskoga jezika, *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX, str. 805) i *Dicționar General al Limbii Române* (DGLR, str. 894) koji tvrde da u njima zabilježena riječ *rezalit* (istoga značenja kao i *rizalit*) potječe od njemačke riječi *Risalit*. S rumunjskim rječnicima indirektno je suglasan i *Duden Italiano, Dizionario figurato* (slika 335, natuk. 43), u kojemu za njemački *Risalit* nalazimo talijanski prijevod: 'l'avancorpo, una parte sporgente della facciata'.

² Kao potkrijepu navedimo nekoliko izvedenica pomoću istoga prefiksa *ri-* i glagola koji u inicijalnom položaju imaju *sa-*, kako bi na morfemskoj granici distribucija grafema bila identična onoj u *risalito*, *risalto*: *risalvare*, *risanare*, *risapere*, *risaziare*. U svim slučajevima *-s-* u izgovoru ostaje bezvučni frikativ. S ovim ne treba miješati primjere poput *risvegliare*, *risbarcare* i sl. u kojima postoje dva prefiksa: *ri-* i *s-*. Prva derivacija izvedena je prefiksom *s-* koji se zbog asimilacije izazvane zvučnim glasom (frikativom, odnosno okluzivom) koji slijedi, u oba slučaja izgovara kao zvučni frikativ [z]. Za fonem /z/ na razini riječi usp. Muljačić, 1972: 45–57.

³ Za provjeru su poslužili *Dizionario del dialetto veneziano* (Boerio), *Grande dizionario del dialetto triestino* (Doria), *Vocabolario Giuliano* (Rosamani) i *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata* (Miotto).

2.1. Svjesni da pojave u vlastitom jeziku nikako ne smijemo objašnjavati pomoću pojava u nekom susjednom, mislimo da rumunjski oblik i podatak o njemačkom posredovanju pri ulasku te riječi u rumunjski ipak jesu dobar putokaz. Poglavitito zbog podudarnosti u izgovoru grafema z [z], te u dočecima rumunjskoga, njemačkoga i hrvatskoga oblika riječi: *rezalit* : *Risalit* : *rizalit*.

2.2. Što se tiče rumunjskoga *e* (*rezalit*), nalazimo ga u starom talijanskom obliku *resalto*, koji spominje *Grande dizionario della lingua italiana* (GDLI, sv. XVI) i to s. v. *risalto*. Isti izvor, uz objašnjenje pojma iz natuknice, spominje talijanskog arhitekta Vasaria, predstavnika “visoke renesanse” u Italiji, koji govori o građevinama koje su imale *risalto*⁴.

2.3. Preostaje, dakle, ispitati odnos s njemačkim jezikom, a donekle i kulturom, jer nas zanima razlog ulaska talijanizma *risalto* u njemački jezik.

3. Stariji rječnici njemačkoga jezika, primjerice uvaženi *Deutsches Wörterbuch* braće Grimm iz 1893. (odnosno pretisak iz 1984), potom istoimeni rječnik H. Paula (DW, pretisak 1992), te *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Sprache* F. Klugea (iz 1975) ne navode riječ *Risalit*. Noviji rječnici, primjerice *Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch*, sv. V, (1983) i *Duden, Das Grosse Wörterbuch der Deutschen Sprache*, sv. 5, (1981) sadrže riječ *Risalit*, upućuju da je muškoga roda, da je posuđenica od talijanske riječi *risalto*, te da odgovara značenju ‘izbočina’ (*Vorsprung*)⁵.

3.1. U njemačkim izvorima nalazimo još dva zanimljiva podatka. Prvi se odnosi na *Der Grosse Herder* (op. cit. u bilj. 5) gdje stoji da je imenica *Risalit* srednjega roda, dok u *Dudenovu* slikovnom rječniku (op. cit. u bilj. 5) stoji da se

⁴ U GDLI, sv. XVI, s.v. *Risalto* piše: »(ant. *resalto*, *rissalto*), m. Parte o elemento aggettante, rilevato rispetto a quelli circostanti, in partic. con funzione ornamentale. (...)« Vasari: *Nel fare due finestre inginocchiate, le quali rispondono in sulla strada*.

⁵ Evo cjelovitih objašnjenja riječi *Risalit* iz citiranih izvora: *Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch*, sv. 5, 1983. *Risalit* (m, -s, -e, Arch.) aus der Front eines Gebäudes senkrecht in ganzer Höhe vorspringender Teil oft mit eigenem Dach (< ital. *risalto* ‘Vorsprung’ zu *risalire* ‘hervorspringen’).

Navodimo objašnjenja prikupljena u dvjema njemačkim enciklopedijama:

Brockhaus Lexikon, sv. 15, 1988: *Risalit*, m. (ital. *risalto*, Vorsprung). Teil eines Gebäudes, der über dessen Fluchtlinie in ganzer Höhe um ein geringes hervortritt, bes. bei Barockbauten.

Meyers Grosses Taschen Lexikon, sv. 18 (1995): *Risalit* (zu italien *risalto*, ‘Vorsprung’) vorwiegend bei barocken Profanbauten vor den Hauptbaukörper tretender Gebäudeteil, z. T. mit eigenem Dach und Giebel (Mittel-, Eck- und Seitenrisalit).

Pored ovih, istu riječ nalazimo još npr. u:

Der Grosse Brockhaus, sv. XIV, 1953; *Der Grosse Herder – Nachschlagewerk für wissen und leben*, sv. VII, 1955, *Duden, Das Bildwörterbuch*, sv. 3, 1958; *Duden, Das Grosse Wörterbuch der deutschen Sprache*, sv. 5, 1981.

radi o imenici muškog ili srednjeg roda. Nameće se pitanje otkuda to sporadično kolebanje glede roda⁶ talijanske posuđenice u njemačkom.

3.1.1. Znamo da su imenice stranoga porijekla u njemačkom najčešće ženskoga ili srednjega roda, ovisno o dočetu⁷. No, *Risalit*, tj. dočetak *-(l)it* ne ulazi ni u jednu od navedenih karakterističnih kategorija. Međutim, *Risalit* se veže uz *Gebäudeteil*, složenicu od *Gebäude* i *Teil*. Imenica *Gebäude* ('građevina') srednjega je roda, a imenica *Teil* ('komad') može biti muškog i srednjeg roda, pa postoji mogućnost da su zbog toga neki leksikografi vidjeli u toj riječi imenicu srednjega roda, iako to objašnjenje izgleda malo vjerojatno budući da je *Gebäudeteil* hiperonim.

3.1.2. Pregledavši obratni rječnik njemačkog jezika (Mater, 1967), i to za dočetke *-lit*, *-it*, *-lto*, utvrdili smo da postoji više desetaka imenica koje svršavaju na *-lit*, od kojih su mnoge stranoga porijekla, pa i talijanskog ili latinskog. Većina imenica na *-lit* muškoga je roda⁸. Što se tiče dočetka *-it*, među znatno brojnijim imenicama muškoga roda, pronašli smo tri latinizma, imenice srednjega roda: *Affidavit*⁹ (u značenju 'to nosi jamstvo'), *Fazit* (u značenju 'to čini') i *Fiduzit* (u značenju 'neka vlada povjerenje'¹⁰). Srednjevjekovni latinizam *Affidavit* i *Fazit* potječu od glagolskih likova (*affidavit* i *facit*), dok njemačka imenica *Fiduzit* odgovara izrazu *fiducia sit*. U određivanju roda tih posuđenica presudna je zacijelo bila upravo veza s glagolima (znamo da su u njemačkom infinitivi u službi imenice, kao i poimeničeni pridjevi, od kojih su mnogi participi, uvijek srednjega roda, usp. Marčetić, *op. cit.*). Zato se čini prihvatljivim da je i pridjev/imenica *risalto* (poglavito zbog značenjske veze s pridjevom/participom *risalito*) mogao biti protumačen kao imenica srednjega roda. Što se tiče dočetka *-lto*, isti izvor bilježi samo jednu imenicu u njemačkom s tim dočekom i to talijanizam *Salto*, muškoga roda.

⁶ Kod posuđivanja promjene roda nisu baš česte. Ako jezik primatelj ima sinonim za tuđicu koja ulazi u njega, ona se često upravlja prema rodu sinonima u jeziku primatelju, poglavito ako jezik primatelj nema "karakterističnih" dočetaka za rod imenica. Tako je npr. posuđenica *Makaroni* (u talijanskom muškoga roda) u njemačkom jeziku ženskoga roda jer je toga roda *Nudel*.

⁷ Usp. Marčetić 1989: 77–78.

⁸ S obzirom na porijeklo, među imenicama na *-lit* nalazimo grecizme (primjerice *Kosmopolit*, *Metropolit*, *Stylit*), latinizme (*Nummulit*, *Granulit*), latinizam unešen posredstvom francuskog (*Satellit* i niz složenica), talijanizam *Fallit*. Dodajmo da je među imenicama s istim dočekom samo jedna srednjega roda, *Bakelit*, koja označava vrstu plastike i nosi ime po belgijskom pronalazaču toga materijala.

⁹ Riječ *affidavit*, imenica m. roda, postoji i u standardnom talijanskom. Objašnjenje u VLI kaže: [lat. mediev. *affido*], 1. »Nel diritto inglese, dichiarazione scritta e giurata dinanzi a persona autorizzata a riceverla, avente valore per varie finalità«; 2. »Dichiarazione giurata prestata da testimoni sull'effettivo titolare di diritto, spec. proprietario di titoli.«

¹⁰ Prijevodi navedenih latinizama donekle su neprecizni jer je za njihovo potpuno razumijevanje nužan kontekst. Prema objašnjenju, rabe se u biranim prilikama.

3.2. Kategorija participia (koja se “osjeća” u *risalto*) možda “objašnjava” vezu s latinskim jezikom, koju spominje *Der Grosse Duden Fremdwörterbuch* (op. cit. u bilj. 5). Ma koliko se taj izolirani podatak činio nevažnim zbog naglašavanja veze koja je neutemeljena u ovome slučaju, istina je da se u talijanskim prošlim participima reflektiraju latinski. Doduše na povezivanje s latinskim mogao je utjecati eventualni ulazak riječi *Risalit* u njemački preko latinskih tekstova. Inače, i u tome rječniku imenica *Risalit* je muškoga roda¹¹, a tretira ju se kao posuđenicu latinsko-talijanskog porijekla u njemačkom jeziku.

4. Zadržavajući se još na njemačkom jeziku, postavlja se pitanje zbog čega su Nijemci prihvatili tuđu riječ kad su već imali svoju – *Vorsprung*? Očito, njihova “stara” riječ nije bila dovoljno izražajna za imenovanje arhitektonske novine koja se u doba baroka počela širiti Njemačkom. Naime, možda je riječ *Vorsprung* uistinu bila suviše općenita (jer je označavala bilo kakvu izbočinu i u tome je smislu bila sinonimom talijanskih izraza za iste pojmove *aggetto* i *avancorpo*). A činjenica je da se riječ *risalto* i u Italiji javlja tek u XVI. stoljeću¹² (prije toga doba rabili su se samo pojmovi poput spomenutih: *aggetto/avancorpo* ili eventualno *risalita*, kao što nam kaže DISC¹³). Njemački rječnici ne pružaju nam nažalost podatke o tome kada se riječ *Risalit* pojavila i počela rabiti u njemačkom. Godine 1550. godine pojavilo se prvo, a zatim 1568. drugo izdanje poznatoga djela Giorgia Vasaria *Le vite de' più eccellenti pittori, scultori (sic) e architettori* u kojemu je on govorio o njemačkim graditeljskim radovima¹⁴ i pri tome (prvi?) uporabio riječ *risalto* opisujući posebne izbočine na njemačkim palačama. Djelo je, nesumnjivo, bilo dobro primljeno i rado čitano među njegovim suvremenicima jamačno i izvan Italije, pa i u Njemačkoj. A da je *risalto* (> *Risalit*) doista označavao posebnu i novu vrstu izbočina potvrđuje, osim Vasarieva, i stotinjak godina mlađi Baldinucciev¹⁵ opis u kojem se kaže da se *risalto* rabi samo za one istake koji se protežu lijevim i desnim rubom, te sredinom fasade, cijelom visinom od temelja do krova, i koji imaju samo dekorativnu

¹¹ Taj podatak minimalizira kolebanje glede roda te imenice, što je važno budući da svi noviji rječnici njemačkoga jezika smatraju *Risalit* isključivo imenicom muškoga roda.

¹² Kronološki podatak potvrđuju GDLI, op. cit. i *Dizionario della critica d'arte*, (usp. Grassi – Pepe, 1978, sv. II, str. 483.

¹³ U DISC (*Dizionario italiano Sabatini-Coletti*), 1997, str. 2263, između ostaloga stoji da se riječ *risalita* u XIV. stoljeću rabila u značenju ‘aggetto’.

¹⁴ U I. sv. Vasarieva kapitalnog djela, str. 83 može se pročitati: »Et in queste opere facevano tanti risalti, rotture, mensoline e viticci, che sproporzionavano quelle opere che facevano.« Usp. Grassi – Pepe, op. cit.

¹⁵ Za *risalto* F. Baldinucci u *Vocabolario toscano dell'Arte del Disegno*, Firenca, 1681, kaže: »si dice di que' membri dell'edificio che dalle bande, o nel mezzo della lor faccia ricscono in fuora, senza uscire del loro diritto, o modanatura.«

funkciju¹⁶. Uz to, vrsni majstori graditelji mnogo su putovali i u ono vrijeme – tako su i Talijani dolazili do njemačkih gradova i naselja te su u međusobnom razgovoru ili komunicirajući s lokalnim poslodavcima ili radnicima rabili riječ *risalto*, ali vjerojatno i *risalita* i *risalito*, riječi koje su ionako otprije bile u uporabi za označavanje poznatih elemenata, a u novim su prilikama mogle poslužiti kao ispomoć u objašnjavanju.

4.1. Izvedenice od *risalire*, *risalito/a* i *risalto* zacijelo su se preklapale u živom govoru, pa u tome valja potražiti razlog vokalu *-i-* u dočetu njemačkoga lika riječi, s obzirom na to da njemački jezik nije zbog svojih fonotaktičkih normi ili ograničenja osjećao potrebu za epentetičkim *-i-*¹⁷.

5. No, vratimo se zadanoj temi, a to je pronalaženje veze *risalto* (*resalto*) – *rizalit*. Sažimajući dosada izrečeno, proizlazi da je hrvatski *rizalit*, riječ koja označava poseban arhitektonski ukras tipičan za graditeljstvo “visoke renesanse” u Italiji, a baroka na sjeveru Europe, potekla iz talijanske kulture i iz talijanskog jezika i to u razdoblju kada se ta arhitektonska tipičnost počela širiti. To znači da je riječ *risalto* doživjela i semantičku promjenu – njezino prvo značenje postalo je to da ona označava posve osobit i prepoznatljiv tip izbočine/a na baroknim palačama. Riječ *risalto* je s tim značenjem ušla u njemački, a zatim se preko njega proširila i u druge jezike, a to potvrđuju izgovor i grafija u rumunjskom i dakako hrvatskom. Njemački filter je znači čimbenik koji je uvjetovao postojeći izgovor, slično kao i kod nekih drugih riječi koje su u hrvatski ušle posredstvom njemačkoga, premda im je izvorište talijansko ili latinsko¹⁸.

¹⁶ U *The New Encyclopedia Britannica, Macropedia* (sv. 13, str. 951) nalazimo podatak da su elementi talijanske renesanse u graditeljstvu ušli u njemačka područja najbliža Italiji, kao i na ona duž rijeke Rajne sredinom XVI. stoljeća. Osim toga, njemački plemići putovali su u Italiju i tamo se upoznivali s arhitektonskim pomodnim detaljima. *Britannica* spominje da je nakon posjeta vojvode Ludwiga X. Minhenskog Mantovi 1537. godine (gdje je bila završena palača znana kao Palazzo del Tè) talijanizirana njegova palača u Landshuttu. Općenito, nakon 1550. njemačke su građevine pune manirističkih ukrasa. Ti podaci sukladni su Vasarijevim zapažanjima vezanim za njemačko graditeljstvo toga razdoblja (usp. bilj. 14).

¹⁷ U njemačkom imenice s dočekom na *-alt* dosta su brojne: npr. *Inhalt*, *Gestalt*, *Anhalt*, *Asphalt* (usp. Mater, *op. cit.*). Postavlja se međutim pitanje nije li umetanje *-i-* rezultat pučke etimologije, budući da dio posuđenica iz latinskog i talijanskog svršava na *-(l)it*, primjerice *Granulit*, *Nummlit* odnosno *Fallit* (usp. Mater, *op. cit.* i *Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch*).

¹⁸ Značaj posredničke uloge njemačkoga jezika očituje se npr. kod hrvatskog pridjeva *famozan* (< njem. *famos* < lat. *famosus*). U njemačkom jeziku pridjev *famos* tipičan je za kolokvijalni, neformalni registar, upravo onaj koji se u živom dodiru s drugim jezikom najbolje prenosi. Slično vrijedi i za pridjev *odiosan* (< njem. *odios* < lat. *odiosus*). Kao primjer može poslužiti i pridjev *seriozan* koji je za nas svakako germanizam < *seriös*, dok je u njemačkom galicizam (*sérieux*) pristigao iz kasnolatinskog (*seriosus*). Usp. *Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch*.

6. Na temelju toga jasno je da riječ *rizalit* u hrvatskome nije nipošto talijanizam, odnosno jest, ali posredovani, pristigao u naš jezik preko njemačkog jezika. Potvrda tomu je i trojezični rječnik B. Šuleka (pretisak 1990, str. 953) gdje nalazimo talijanizam *risalto* (uz naznaku da se veže za arhitekturu) objašnjen kao “napust”, a u nastavku goticom je napisana riječ *Risalit* i objašnjena kao “čelo”. To znači da je Autor još u prošlom stoljeću u hrvatskom razlikovao talijanizam *risalto* od germanizma *Risalit*.

6.1. Sukladno tome, u sve izvore koji tu riječ prikazuju jedino kao talijanizam nužno je unijeti potrebnu ispravku i reći da je riječ *rizalit* u hrvatski ušla posredstvom njemačkoga (izravni davatelj je njemački), dok je talijanski jezik polazište.

LITERATURA

- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed. Academié R. S. România, Institutul de Lingvistică din București, Editura Academiei, București, 1975.
- Baldinucci, F. 1681. *Vocabolario toscano dell'Arte del Disegno*. Firenca.
- Boerio, G. 1867. *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia.
- DGLR = V. Breban, *Dicționar General al Limbii Române*. București, 1987.
- Brockhaus Lexikon*. sv. 15, A. Brockhaus GmbH, Mannheim und Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co, KG München, 1988.
- Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch*, sv. 5. F. A. Brockhaus, (gl. ur. G. Wahrig), Wiesbaden-Deutsche Verlags-Anstalt. Stuttgart, 1983.
- Der Grosse Duden Fremdwörterbuch*. Bibliographisches Institut, Dudenverlag, Mannheim, 1956.
- Der Grosse Herder – Nachschlagewerk für Wissen und Leben*, sv. VII. Verlag Herder, Freiburg, 1955.
- Devoto, G., – Oli, G. C. 1991. *Dizionario della lingua italiana*. Le Monnier, Firenca.
- DISC = *Dizionario italiano Sabatini*. Coletti, Firenca, 1997.
- M. Doria, 1987. *Grande dizionario del dialetto triestino*. Ed. de “Il Meridiano”, Trst.
- Duden Das Bildwörterbuch*. Bibliographisches Institut, Dudenverlag, Mannheim, 1977.
- Duden, Das Grosse Wörterbuch der deutschen Sprache*, sv. 5, (ur. G. Drosdowski). Bibliographisches Institut, Mannheim/Beč/, Zürich, 1981.
- Duden Italiano. Dizionario figurato*. Dudenverlag, Mannheim, 1964.
- GDLI = *Grande dizionario della lingua italiana*, (a c. di G. Barberi Squarotti), sv. XVI, UTET, Torino, 1993.
- Grassi, L. – Pepe, M. 1978. *Dizionario della critica d'arte*, sv. II, UTET, Torino.
- Grimm, J. i W. 1893. *Deutsches Wörterbuch*. Deutscher Taschenbuch Verlag, (ur. M. Heyne), München, 1893 (pretisak 1984).

- Hrvatski opći leksikon*. LZ "M. Krleža", (ur. A. Kovačec), Zagreb, 1996.
- Klaić, B. 1990. *Veliki rječnik stranih riječi, izraza i kratica*. Nakladni zavod MH, Zagreb.
- Kluge, F. 1975. *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Sprache*. Walter de Gruyter, Berlin – New York.
- Leksikon Minerva*. Nakladna knjižara Minerva, Zagreb, 1936.
- Marčetić, T. 1989. *Pregled gramatike njemačkog jezika*. Školska knjiga, Zagreb.
- Mater, E. 1967. *Rückläufiges Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*. WEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig.
- Meyers Grosses Taschen Lexikon*, sv. 18. B. I. Taschenbuchverlag, (ur. R. Ohlig), Mannheim, Leipzig, Beč, Zürich, 1995.
- Miotto, L. 1984. *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*. Ed. Lint, Trst.
- Muljačić, Ž. 1972. *Fonologia della lingua italiana*. Il Mulino, Bologna.
- The New Encyclopedia Britannica, Macropedia*, sv. 13, (ur. Peter B. Norton). 15. izd. Encyclopaedia Britannica Inc..
- Opća enciklopedija*. sv. VI, JLZ, Zagreb, 1962.
- Paul, H. 1992. *Deutsches Wörterbuch*. Niemeyer, Tübingen.
- Rosamani, E. 1999. *Vocabolario Giuliano*. Lint, Trst.
- Šulek, B. 1874–75. (pretisak 1990). *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja*, sv. 2, Globus, Zagreb.
- Vasari, G. 1962–1966. *Le vite de' più eccellenti pittori, scultori e architettori*, 9 sv., (I. izd. 1550, Firenca), ed. Milano.
- Zamboni, A. 1976. *L'Etimologia*. Zanichelli, Bologna.
- Zingarelli, N. 1997. *Vocabolario della lingua italiana*. Zanichelli, Bologna, (VLI).

Da dove ci è venuto *rizalit*

Riassunto

In base ai dati raccolti si vuole mostrare che la parola *rizalit*, originariamente italiana, entrò nella lingua croata tramite la lingua tedesca. Di conseguenza il presente lavoro vuole contribuire alla correzione di tutte le fonti croate che definiscono la parola citata come un prestito italiano trascurando però del tutto la significativa e decisiva mediazione del tedesco per cui questa parola è un germanismo in croato.

Ključne riječi: posuđenica, ishodište, posrednik

Key words: loan word, source, mediator